

Lausunto

13.9.2024

VN/2588/2024
VN/2588/2024-TEM-39

Valtionvarainministeriö

TEM lausunto: Arviomuistio kansallisen julkisten hankintojen tietovarannon perustamisesta ja ostolaskutietojen julkaisemisesta

Valtiovarainministeriön asettaman työryhmän tavoitteena on ollut määritellä kansallinen tavoitetilä julkisia hankintoja koskevan tiedon keräämisessä ja hyödyntämisessä; arvioida toteutusvaihtoehdot hallitusohjelman mukaisen julkisten hankintojen tietovarannon toteuttamiseksi ja tietovarannon tietosisällöiksi; sekä arvioida tietovarannon perustamiseen ja ylläpitoon sekä hankintatietojen keräämiseen, säilyttämiseen ja hyödyntämiseen liittyvät lainsäädännölliset vaatimukset ja edellytykset.

Nykytilanteessa julkisista hankinnoista muodostuu runsaasti tietoa, mutta tiedot ovat hajallaan eri järjestelmissä eivätkä muodosta yhtenäistä ja helposti hyödynnettävää kokonaisuutta hankintojen. Tämä hankaloittaa tehokasta tiedonkäyttöä ja hidastaa päätöksentekoa hankintojen johtamiseksi ja kustannustehokkaiden hankintojen toteuttamiseksi sekä innovaatioiden syntymistä. Arviomuistion mukaan järjestelmien tuottaman tiedon yhtenäistäminen ja tietojen parempi integrointi parantaisi julkisten hankintojen läpinäkyvyyttä ja tehokkuutta luoden perustan paremmille ratkaisuille ja kestävämmälle kehitykselle.

Arviomuistion mukaan hankintatietovarannon yhtenä tavoitteena on julkishallinnon kustannustehokkuuden parantaminen sekä data- ja asiakaslähtöisen päätöksenteon ja jatkuvan organisaatiokehityksen tuominen entistä paremmin osaksi julkishallinnon toimintaa. Lisäksi hankintatietovaranto parantaisi valvovien viranomaisten, kuten Kilpailu- ja kuluttajaviraston, edellytyksiä suoritua valvontatehtävistään, millä on esimerkiksi harmaata taloutta ja korruptiota torjuva vaikutus.

Arviomuistion mukaan kansallisen julkisten hankintojen tietovarannon tavoitteena on merkittävästi parantaa markkinoita koskevaa tietopohjaa sekä mahdollistaa kilpailua lisäävien toimien toteuttamista ja kohdentamista. Lisäksi tietovarannon tavoitteena on mahdollistaa yrityksille entistä parempien markkina-analyyseiden tekeminen ja liiketoimintamahdollisuuksien tunnistaminen sekä ennakointi, mahdollistaa markkinapuutteiden havaitseminen sekä kilpailun puutteen syiden tunnistaminen. Kerättävä tieto on yksityiskohtaista tietoa kilpailutusprosessista. Työ ja elinkeinoministeriö kannattaa tällaisten kilpailua lisääviä toimenpiteitä. Ministeriö kuitenkin esittää, että tiedon hyödynnettävyyden ja vaikuttavuuden näkökulmasta kerättävä tieto voisi kattaa laajemmin hankinnan koko elinkaaren kuten sopimusmuutokset ja näiden mahdolliset hintavaikutukset sekä elinkaaren pidentämiseen tähtäävät hankinnat.

Työ- ja elinkeinoministeriö haluaa korostaa, että osana kansallista tietovarantoa koskevan hankkeen jatkovalmistelua toteutettaisiin huolellinen vaikutustenarviointi. Mahdollisen hankintojen valvonnan tehtävien lisääntymisen osalta ministeriö haluaa korostaa Kilpailu- ja kuluttajaviraston hankintavalvonnan resurssien rajallisuus sekä riittävyys nykyisen hankintalain mukaisen valvonnan toteuttamisessa.

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Työ- ja elinkeinoministeriö

PL 32
00023 Valtioneuvosto

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Aleksanterinkatu 4
Helsinki

Puhelin
Telefon
Telephone

0295 16001
+358 295 16001

Faksi
Fax
Fax

09 1606 2160
+358 9 1606 2160

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

kirjaamo.tem@gov.fi
www.tem.fi

Huoltovarmuuden toteutuminen

Arviomuiston mukaan hankintatietovarannossa ei ilmoitettaisi salassa pidettäviä hankintoja. Lisäksi muista hankinnoista ilmoittamisen ulkopuolelle jäisi salassa pidettävät tiedot. Työ- ja elinkeinoministeriö korostaa, että jatkovalmistelussa syytä tarkentaa tietokokonaisuuden salassapitotarpeiden arviointia sekä selkeyttää tätä arviointiprosessia. Niin ikään jatkovalmistelussa olisi tarkoituksenmukaista täsmentää, miten hankintalain soveltamisala ja sen rajaukset vaikuttavat nyt toteutettavaan hankintatietojen avoimuuteen. Työ- ja elinkeinoministeriö esittää, että jatkovalmistelussa tulisi tarkemmin selvittää, tulisiko eräiden hankintayksiköiden toteuttamat hankinnat jättää kokonaisuutena tämän hankintatietovarannon ulkopuolelle.

Valvonta

Työ- ja elinkeinoministeriö suhtautuu varauksellisesti esitykseen, jonka mukaan jälki-ilmoitusveloitteen valvontatehtävät annettaisiin kilpailu- ja kuluttajaviraston (KKV) tehtäväksi. Kilpailu- ja kuluttajaviraston tehtäviin kuuluu kilpailulain mukaisesti terveen ja toimivan kilpailun turvaaminen haitallisilta kilpailunrajoituksilta ja siten huolehtia markkinoiden toimivuudesta. Hankintalain osalta viraston tehtävät liittyvät laittomien suorahankintojen valvontaan ja siten markkinoiden toimivuuden turvaamiseen. Hankintojen valvonnan tarkoituksena on varmistaa, että julkiset hankinnat kilpailutetaan avoimesti, syrjimättömästi ja tasapuolisesti. Nyt tehtyä ehdotusta voidaan ministeriön käsityksen mukaan pitää viraston nykyiselle tehtäväkuvalla vieraana ja epätarkoituksenmukaisena. Jatkovalmistelussa tulee huomioida em. näkökohdat sekä Kilpailu- ja kuluttajaviraston hankintavalvonnan resurssien rajallisuus sekä riittävyys nykyisen hankintalain mukaisen valvonnan toteuttamisessa.

Lopuksi ministeriö haluaa korostaa, että osana kansallista tietovarantoa koskevan hankkeen jatkovalmistelua tulisi toteuttaa myös huolellinen vaikutusten arviointi.

Osastopäällikkö

Jan Hjelt

Johtava asiantuntija

Riikka Hietanen

Jakelu VM Valtiovarainministeriö
VM VKO Konsernipoliitikayksikkö, Olli-Juhani Piri

Tiedoksi

VN/2588/2024-TEM-39

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: